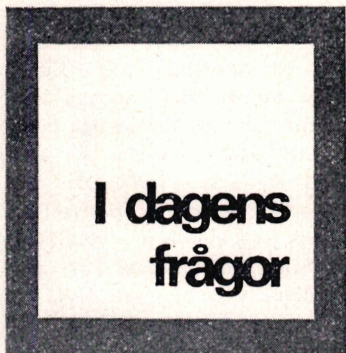

REFERENSER

- Andrews, W. H. and Christenson, C. L.:* Some Economic Factors Affecting Safety in Underground Bituminous Coal Mines, Southern Journal of Economics, 1973.
- Bohm, P.:* Samhällsekonomisk effektivitet: 2:dra upplagan, Uddevalla 1972.
- Dowie, J. A.:* Valuing the Benefits of Health Improvement, Australian Economic Papers, Vol 9, 1970.
- Higuchi, T.:* The Special Treatment of Employment Injury in Social Security, International Labor Review No 2/Vol 102 Aug 1970.
- Jonsson, E.:* Samhällskostnader för trafikolyckor, yrkesskador och rökbetingade sjukdomar, Landstingsförbundet 1974.
- Mattsson, B.:* Samhällsekonomiska kalkyler, Lund 1970.
- McFarland, R.:* A Critique of Accident Research, Annals of the New York Academy of Science, No 2/Vol 107, 1963.
- Safety and Health of Work, Report of the Committee 1970—72. Chairman Lord Robens, London 1972.
- Sands, P. E.:* How Effective is Safety Legislation? Journal of Law and Economics, Vol 11 1968.
- SOU 1970: 49: Yrkeskadeförsäkringens finansiering.
- Stewart, C. T. Jr.:* Allocation of Resources to Health, The Journal of Human Resources, No 1/Vol 6, 1971.
- Sykes, J. R.:* Accident Cost Analysis, Safety Standards, March—April 1969.
- Thédié, J. and Abraham, C.:* Economic Aspects of Road Accidents, Traffic Engineering and Control, Feb 1961.

Red: Sten Söderberg

Rexed och frivilligheten nedröstade

Sista dagen i januari inträffade det märkliga att generaldirektör Bror Rexed blev nedröstad av socialstyrelsens lekmannastyrelse i frågan om ett viktigt remissutlåtande. Det gällde frivillighet eller tvång, och på frivillighetens sida stod utom Rexed professor Gunnar Inghe, en av Sveriges bäst kända socialmedicinare, tillika medlem av Socialmedicinsk tidskrifts redaktionsutskott.

Rexed förespråkade tillsammans med Gunnar Inghe en frivillig linje då det gäller behandling av vuxna alikoholmissbrukare, refererar Sv. D. Styrelsens majoritet — fyra ledamöter — fördömda dock tvångsintagning.

Detta är i överensstämmelse med socialutredningens förslag.

Efter sammanträdet lämnade Rexed och Inghe en reservation mot styrelsens beslut.

— Möjligheterna till framgångsrik individuell rehabilitering reduceras eller ominstetgörs om behandlingen utövas under tvång, skriver reservanterna. Förekomsten av tvång inom nykterhetsvården avhåller ett stort antal missbrukare från att utnyttja nykterhetsvårdens resurser.

Reservanterna påpekar vidare att man under senare tid allt mindre använt sig av nykterhetsvårdens tvångsmetoder.

Bror Rexed påpekade dock efter sammanträdet att det inte uppstått någon schism mellan styrelsen och honom.

— Även om det ännu aldrig hänt att jag blivit nedröstad, så är det ändå fullt naturligt att en styrelse kan rösta mot sin ordförande, säger han.

Denna spalt tar inte ofta parti i sakfrågor och undviker i allmänhet också ensidiga åsiktsyttringar. Men någon gång emellanåt kan dess redaktör utnyttja sin principiella rätt att "tycka". Jag har i 30 år haft kontakt med människor med alkoholproblem och stundom haft åtminstone tillfällig framgång med privat rådgivning. Samtliga "lyckade" fall som jag känner till har varit förknippade med frivillighet från den sjukes sida. Jag har också mött tvångsintagna och det återstår mig ännu att träffa ett enda lyckat behandlingsfall, vilket naturligtvis inte utesluter att sådana fall finns.

Rent känslomässigt är det sorgligt att tvångsvägen har blivit en tvångstanke.

"Åmanska lagen" — en otrygghetslag?

I tidskriften *Socionomen* 2/75 har socialchefen i Simrishamn John Görnebrand skrivit en artikel om den "trygghetslag" som trädde i kraft 1 juli 1974 och som allmänt kallats Åmanska lagen. Görnebrand skriver bl a:

Lagen har i propagandan framställts som en väsentlig trygghetslag för löntagarna, men i verkligheten har den blivit ett tveeggat instrument, som hindrar rörligheten på arbetsmarknaden och anställandet av personer med handikapp av olika slag.

I lagen om anställningsskydd talas om två anställningsformer: tillsvidareanställning och anställning för viss tid, säsong eller visst arbete.

Tidigare var det möjligt för företag, kommuner, landsting och statliga förvaltningar, att vid olika arbetstoppar anställa extra personal. Många gånger var det fråga om sysselsättning av i vanliga fall svårplacerad arbetskraft. Tolkningen av den nya lagen förväntas enligt kommentarerna ske så att sysselsättning med löpande arbeten räknas som tillsvidareanställning.

Konsekvensen av den nya lagen blev i första hand att företag och inte minst kommuner, landsting och stat i god tid före lagens ikraftträdande, sade upp all personal som var tillfälligt anställd. Särskilt noga var man med att göra sig av med dem som varit anställda över ett år som tillfällig arbetskraft, eftersom de i så fall skulle haft företrädesrätt vid nyanställningsbehov.

Lagen motverkar direkt samhällets åtgärder för att främja yrkesutbildning. En icke yrkesutbildad, t ex som på grund av personalbrist fått rycka in på en barnstuga, ålderdomshem etc, får efter ett års tjänstgöring företräde till tjänsten. Det innebär att förskollärare med tvåårig seminarieutbildning skulle anses mindre kvalificerad än någon som då och då ryckt in som extra.

I vanliga fall har samhällets ambitioner gått ut på att genom olika åtgärder underlätta för dessa personalkategorier, att skaffa sig adekvat utbildning. Trygghetslagen har på så sätt blivit en lag som slår vakt om de som lyckats

få en anställning, men som inte stimuleras till vidareutbildning.

För barn tillsynen kan denna snäva tolkning som förordas av s k experter få till följd att t ex förskolereformen, som skulle innebära en bättre barn tillsyn, saboteras.

Den omskrutna trygghetslagen har i praktiken blivit otrygghetslagen för dem som inte varit friska och haft lyckan att inneha en säker anställning den 1 juli 1974.

Det allvarliga är emellertid att den fått en bunnerangseffekt, som effektivt utestänger handikappade, utvecklingsstörda och andra utstötta ur arbetsgemenskapen.

Den nya lagen medger inte anställandet av någon, där man tar särskild hänsyn till vederbörandes speciella förhållanden med tanke på fysiska eller kanske psykiska handikapp. Denna kategori kommer i framtiden helt att hänvisas till AMS-arbete eller förtidspensionering.

Pension är nog bra, men arbete är bättre, eftersom det även medför gemenskap och skapar en känsla av egenvärde.

Arbetsmarknadspolitiken och arbetslagstiftningen har hitintills byggt på dogmen om misstroende mellan anställda och arbetstagarer. Fria lönsamma företag är den bästa garantin för goda inkomster och fortsatt välstånd. Framtidens politik måste i stället inriktas på samarbete mellan arbetsmarknadens parter. Båda är ju beroende av samma källa för sin försörjning.

En stelbent lagstiftning av typen (o)trygghetslagen är ytterligare ett steg på vägen att byråkratisera arbetsmarknaden. Lagar som diskriminerar handikappade borde egentligen vara främmande för ett land som gärna skryter med sin sociala välfärd.

Skyddsombudens rätt att stoppa arbetet

Vid omedelbar, allvarlig och plötsligt uppkommen fara för arbetstagares liv eller hälsa. Så kan man sammanfatta lagtexten om skyddsombudens rätt att stoppa arbetet, skriver *Arbetsgivaren* 2/75.

19 av 32 skyddsombud som stoppade arbetet under perioden januari—september 1974 gjorde rätt enligt Yrkesinspektionens bedömning. I 13 fall underkändes skyddsombudens handlande.

Arbetsarkyddsstyrelsen har begärt in uppgifter från Yrkesinspektionens olika distrikt om samtliga fall under 1974 då skyddsombud stoppat arbetet. Man vill veta hur inspektionen bedömt agerandet, vilka arbetsuppgifter det varit fråga om och hur arbetsmiljön är vid dessa företag.

Uppfattningarna om skyddsombudens befogenheter går tydligen isär. Informationen om när skyddsombuden egentligen har rätt att stoppa arbetet har inte varit tillräcklig.

Landsting får beröm

Oändliga väntetider. Tandläkarbrist. Kaos! Sådan är bilden av den stora tandvårdsreformen. Vad gör då myndigheterna för att ge reformen det innehåll som svarar mot dess förnämliga intentioner? Mer reglering och kontroll har icke förvånande varit lagstiftarens och socialstyrelsens recept. Att hindra nya tandläkare att söka sin bärning efter eget omdöme och på egen risk. Att tvinga etablerade tandläkare att motvilligt tjänstgöra på byråkraternas villkor.

Mot bakgrunden av detta blir man nästan stum av häpnad när man läser om Stockholms läns landstings satsning för att bemästra åtminstone akutvårdens skriande problem: landstinget skjuter till pengar men låter privatvårdsläkarna stå för huvuddelen av vården, skriver *Sunt Förnuft* 1/75 under sin stående vinn-jett med "tummen upp".

Nog går det att kritisera landstinget för åtskilligt. Men här har det i alla fall försökt sig på en lösning som visserligen för vanligt folk förefaller ganska självklar, men som för politikerna innebär ett sällsynt avsteg från den invanda, doktrinära vägen.

Barnmisshandeln

Föreslagna samhällsåtgärder

En rad åtgärder från samhällets sida i samband med barnmiss-handel föreslås i betänkandet "Barn som far illa" (stencil). Betänkandet är resultatet av ett uppdrag av regeringen till socialstyrelsen och Allmänna Barnhuset och har utarbetats av en arbetsgrupp med f d avdelningschef Göta Rosén som ordförande. *Departementsnytt* refererar:

I utredningen redovisas och kommenteras en undersökning av anmälningar rörande barnmiss-handel och annan skadlig behandling av barn som inkommit till barnavårdsnämnderna 1969—70. Redovisningen avser fall där "någon som ej fyllt aderton år, miss-handlas i hemmet eller eljest där behandlas på sådant sätt att hans kroppsliga eller själsliga hälsa ut-sättes för fara".

Generella åtgärder

Generella åtgärder är informationen om samhällets hjälpmöjligheter, undervisning inför föräld-raskapet, möjlighet till tillfällig avlösning för mödrar (eller fäder), som behöver hjälp därmed, kontaktmöjligheter för nyinflytta-de.

Arbetsgruppen önskar en ut-byggt familjerådgivning och öka-de resurser för den psykiska barn-och ungdomsvården samt psyko-logisk rådgivning under gravidite-ten och i samband med förlös-ningen.

Framför allt betonar arbets-gruppen vikten av uppsökande verksamhet för att ta reda på vilka barn som är i behov av särskilt stöd och stimulans. Vik-ten av ett förbättrat samarbete mellan olika barnvårdande or-gan, t ex mellan socialvården och barnavårdscentralerna, förskolan och skolan, betonas också. Man föreslår gemensamma studieda-gar, informella sammankomster för personal från de olika barna-vårdsorganen etc för att detta samarbete skall bli en realitet.

Undervisning om barnmisshan-del och skadlig uppväxtmiljö bör enligt arbetsgruppen ingå i ut-bildningen för alla vårdyrken; lä-kare, sjuksköterskor, barnmor-skor, förskollärare, fritidspedago-

ger, lärare i grundskolan, poliser, socialvårdare etc, heter det vida-re. Personal inom vårdsektorn (social-, sjuk- och hälsovård) bör informeras om sin anmälnings-skyldighet enligt 93 § barna-vårdslagen.

Individuella åtgärder

I de individuella fallen bör de resurser som finns i barnets om-givning i första hand utnyttjas i förebyggande syfte, förklarar ar-betsgruppen: ekonomiskt stöd, bostad, arbete, utbildning/omskol-nig, social hemhjälp, barnstugor, elevvårdsteamet i skolan, psykisk barn- och ungdomsvård, föräld-ragrupper vid barnavårdscentra-ler, föräldrautbildningsprogram, familjerådgivning, släktingar, grannar etc.

En form av hjälp som kan er-sätta kortare omhändertaganden är familjeterapi eller hemma-hos-arbete, heter det.

Aven om man i görligaste mån bör tillgripa olika förebyggande åtgärder måste man dock i vissa fall av barnmisshandel och vid annan skadlig behandling, som allvarligt äventyrar barnens ut-veckling och hälsa, skilja barnen från deras uppväxtmiljö, konsta-terar arbetsgruppen.

Ett *omhändertagande* är ett all-varligt ingrepp i barnets och fa-miljens liv. Den dubbla lojalite-ten till och medkänslan med bå-de barnet och dess vårdare, ba-lansgången mellan respekten för familjens integritet och ansvaret för barnets välfärd speglar sig i de korta redogörelser för ären-dets förlopp som några nämner lämnat.

Man försöker tillgodose både barnets rätt till lugn uppväxtmil-jö och föräldrarnas önskan att få ha sitt barn hemma. Detta har i vissa fall resulterat i att barnet omhändertagits i flera omgångar och däremellan vistats i hemmet. Det får inte möjlighet att rota sig i någon miljö. På föräldrarnas önskan får barnet återvända hem på prov utan att mera djupgåen-de förändringar skett. Andra un-dersökningar ger samma resultat.

Arbetsgruppen anser, att näm-nderna redan i behandlingsplane-ringen bör vara inriktade på att undvika onödiga förflyttningar och understryker barnets rätt till en trygg uppväxtmiljö. Om hem-situationen kräver, att barnet skiljs från hemmet, är det bety-

delsefullt att barnet ges möjlig-het att varaktigt knyta an till ett gott fosterhem.

Fosterfamiljerna bör få mer di-rekt stöd och hjälp än vad som nu i allmänhet ges. Arbetsgrup-pen föreslår att utbildningen av fosterföräldrar utökas. Vid korta omhändertaganden, t ex för ut-redning eller då modern är sjuk, bör barnet vistas så nära hem-met som möjligt och ha kontakt med sin familj så att inte de känslomässiga bindningarna blir avklippta.

Beträffande utredningsförfaran-det framhåller arbetsgruppen att ärenden av denna typ bör få för-tur så att utredningen kan på-börjas omedelbart. Barnet kan vara i akut fara. Jourttjänst under helger och nattetid framstår som nödvändig i varje fall i större kommuner.

Arbetsgruppen anser slutligen, att frågan om ett lagstadgat *ano-nymitetsskydd* för anmälare i ärenden som avser barnmisshan-del och skadlig uppväxtmiljö är så viktig, att den bör tas upp till ytterligare överväganden inom offentlighets- och sekretesslag-stiftningskommittén.

Praktiskt taget alla de här an-tydda möjligheterna diskuterades i Socialmedicinsk tidskrifts spe-cialnr om barnmisshandel (nr 8—9/74).

Reabranslet giftverkan

I Arbetarskyddsverkets vetenskap-liga skriftserie Arbete och hälsa har utgivits Neurologisk och neu-rofysiologisk undersökning av per-sonal exponerad för reabensin av Bengt Knave, Hans E. Pers-son, J. Mickael Goldberg och Pe-ter Westerholm. Undersökningen avser 29 kroniskt exponerade ar-betare vid en flygplansfabrik och är det vetenskapliga beskedet i ett i massmedia uppmärksammat ärende. Slutsatsen är att den kro-niska lösningsmedelsförgiftningen har effekt på nervsystemet.

Medicinsk militärutbildning

Förslag om förändringar av grundutbildningen för medicinalvärnpliktiga läggs fram i en promemoria upprättad inom försvarsdepartementet (Ds Fö 1974: 6). I promemorian förs även fram synpunkter på uttagnings- och utbildningssystemet på längre sikt.

Stora svårigheter föreligger att genomföra en planmässig utbildning av värnpliktig medicinalpersonal tillhörande grupperna läkare, tandläkare, veterinärer och apotekare, konstateras det i promemorian. Många sådana värnpliktiga har inte fullgjort medicinalinriktad grundutbildning enligt gällande bestämmelser. Anledningen är främst den strängt schemabundna civila studiegången fram till respektive gruppers fackexamen.

Följande förändringar av grundutbildningstiden för medicinalvärnpliktiga föreslås i promemorian:

Grundläggande befälsskola om 90 dagar utgår och ersätts med allmänmilitär utbildning om 60 dagar inom samtliga försvarsgrenar. Denna utbildning kan genomföras under sommaruppehåll mellan terminerna. Förslaget avses bli tillämpat fr o m den 1 juni 1975.

Läkarassistentkolan (för blivande läkare och tandläkare) och apotekarbefälsskolan föreslås alljämt omfatta 45 dagar. Benämningen läkarassistentkola utbyts dock mot sjukvårdsbefälsskola — detta för att komma i närmare överensstämmelse med utbildningsresultatet.

Miljöutbildning i läkarassistentbefattning för medicine studerande utgår.

Assistenttjänstgöring på sjukhus för tandläkare minskas från 75 till 60 dagar.

Läkarfackskola, fackkurs för läkarassistent (tandläkare) och apotekarfackskola utökas från 45 till 60 dagar. Utbildningen innefattar även kirurgisk kurs om ca 5 dagar för läkare och tandläkare samt viss specialistutbildning för marin- och flygläkare.

Förberedande sjukvårdstjänstgöring för tandläkare utgår.

Kirurgkurs om 15 dagar för läkare utgår ur grundutbildningen.

Grundläggande krigsförbandsutbildning utgår och ersätts för

läkare och tandläkare med 30 dagars utbildning i fredssjukvårdstjänst, inom armén vid fredsförbands sjukvårdsavdelning och vid marinen på fartyg eller ytterförläggningar, samt för apotekare med 30 dagars utbildning vid sjukhus eller regional stab.

Vinterutbildning om 15 dagar ingår som obligatoriskt led i utbildning för läkare, tandläkare och apotekare.

Dessa förslag avses bli tillämplade fr o m den 1 juli 1976.

Särskild kirurgkurs (högst 11 dagar) ordnas under repetitionsutbildningsperioden för specialistutbildade kirurger och anestesiologer samt tandläkare med käkkirurgi som specialitet. Utbildningen ordnas efter hand som behov uppkommer.

I promemorian föreslås vidare att en arbetsgrupp tillsätts för att utreda omfattning, organisation och lokalisering av en för försvaret gemensam sjukvårdsskola, avsedd även för sjukvårdsutbildning av personal inom civilförsvaret och den civila krigs-sjukvårdsorganisationen. Skolan ersätter den nuvarande medicinalfackskolan.

Minskning av antalet tjänstgöringsdagar

De förändringar rörande utbildningen av medicinalvärnpliktiga som föreslagits medför att antalet tjänstgöringsdagar kan minskas med sammanlagt ca 20 000 dagar.

Beräkningen grundar sig på antagandet att antalet sådana värnpliktiga uppgår till ca 450, fördelade på 300 läkare, 90 tandläkare, 30 apotekare och 30 veterinärer.

Glädjande tendens

Andelen förvärsvarbetande ett halvår efter examen bland dem som examinerades från universitet och högskolor hösten 1973 är den högsta som noterats sedan Statistiska centralbyrån började sina undersökningar 1967.

Av de examinerade med grundexamen fjärde kvartalet 1973 jobbade 77 procent av männen, 65 procent av kvinnorna efter ett halvår. Andelen arbetslösa var 5 procent bland männen och 4 procent bland kvinnorna.

Goda resultat av tv-kurs för döva

Drygt 100 döva personer i åldern 17—76 år deltog våren 1974 i de studiecirklar som anordnats till tv-programmen "ATT SE VAD ANDRA HÖR". TRU (Television och Radio i Utbildningen) hade producerat dessa program i samarbete med bla SDR, skriver *SDR-Kontakt* (2/75) som är organ för döva och grovt hörsel-skadade och utges av Sveriges Dövas Riksförbund.

Det är första gången i Sveriges historia som vuxna döva träffats i studiecirklar och studerat med hjälp av tv-program som varit gemensamma för alla döva i vårt land.

Intresset var därför stort att få veta vilket resultat denna typ av "tv-utbildning" skulle ge.

Vi sände därför ut frågor till deltagarna i studiecirkelarna, och bad deltagarna svara på frågorna. Frågorna gällde vad deltagarna kände till om försäkringar, trafikregler, sjukkassan, sjukvård och andra saker som behandlades i tv-programmen och de studiehäften som TRU låtit utarbeta till studiecirkelarna.

Resultaten av kursen kan därmed sammanfattas så att

- deltagarna ökat sina kunskaper i svenska språket
- deltagarna ökat sitt vetande om det svenska samhället
- deltagarna uppnått större likhet i uppfattningar (åsikter, attityder) med andra döva och hörande personer under kurs-tiden.

Folkräkning i oktober

En ny allmän folk- och bostadsräkning föreslås i proposition 1975: 5 bli genomförd under veckan 20—26 oktober 1975. Räkningen föreslås utförd med en delvis annan insamlings- och bearbetningsteknik än vid tidigare folk- och bostadsräkningar.

Förslaget innebär bl a att förtryckta svarsblanketter och portofria svarskuvert skall direktut-sändas. Härigenom uppnås att allmänhetens medverkan begränsas och att skyddet för den enskildes integritet ökas. Vidare kan, framhålls det i propositionen, resultaten presenteras snab-bare.

Arbetet med folk- och bostads-räkningen leds av statistiska cen-tralbyrån, som för nästa budget-år föreslås få 26,5 milj i anslag för ändamålet. Totalkostnaderna för räkningen beräknas uppgå till ca 63 milj.

Rädslan för datamaskinerna har ju lett till att varje folkräk-nings numera betraktas med skep-sis. Det förefaller ibland som om man har glömt att folkräkningar alltid har hållits i välordnade samhällen. Redan julevangeliet berättar, som någon kanske erin-rar sig, om en sådan.

Kloka ord i "S-tinget"

Det kommunala språket har väl-förtjänt dåligt anseende, skriver Värmlands läns landstings perso-naltidning *S-tinget*. Utrednings-svenskan är i allmänhet ganska förfärlig. Hur bra kommunala ut-redningar än är i sakligt avseende — lättlästa är de i varje fall inte! Man får ofta känslan att många utredningar skrivs för att de skall skrivas, inte för att de skall läsas.

Ett beklagligt förhållande är också att mången utredare tycks mena att det är lika viktigt att lämna ifrån sig en volymmässigt imponerande produkt som att den är i saklig mening värdefull. Det är beklagligt när kommunala pap-per bedöms efter sin tjocklek snarare än efter sitt innehåll — beklagligt, men inte alls ovanligt.

S-tinget fullföljer sin breddside mot kommunalsvenskan med att utlysa skottpengar på stilgrodor.

— Det är skottpengar på krå-kor och på räb. Det borde vara skottpengar även på grodor, sär-skilt stilgrodor, skriver tidningen och uppmanar envar att delta i jakten. Belöning efter förtjänst.

Gästarbetarna i Västeuropa

Det finns i dag i Västeuropa över 10 miljoner invandrare, s k gästarbetare, från de fattiga län-derna runt Medelhavet, från Syd-asien och Karibien. Enligt en FN-prognos, som visserligen gjor-des före oljekrisen, kommer anta-let immigranter att 1980 uppgå till 22 miljoner. Dessa siffror har frilansjournalisten Jonathan Power i en artikel i den engelska tidskriften *Encounter* tagit som utgångspunkt för en genomgång av de problem som denna mo-derna folkvandring medför. *Fack-föreningsrörelsen 2/75* refererar:

Power redovisar först några orsaker till att absorberingen av miljontals invandrare i de väst-europeiska staterna hittills har kunnat ske ganska friktionsfritt och utan våldsbrott av större omfattning. Den främsta anled-ningen härtill är den sociala stab-ilitet som har rått i Västeuropa sedan andra världskriget. Denna period har kännetecknats av en nästan oavbruten ekonomisk till-växt, som lett till stigande lev-nadsstandard för de allra flesta. Vidare har invandringen av hu-vudsakligen utbildad arbetskraft gett de inhemska arbetarna ökade möjligheter till mera kvalificerat och bättre betalt arbete. Dess-utom har den första generationen immigranter i stor utsträckning isolerat sig i socialt avseende och undvikit att alltför mycket på-minna om sin existens.

Dessa förutsättningar för en relativ harmoni i relationerna mellan inhemska befolkning och invandrare är dock enligt Power på väg att ändras. I vilken rikt-ning beror på de närmaste årens konjunkturutveckling i Västeuro-pa. Om den ekonomiska tillväx-ten stannar av, främst till följd av energikrisen, och en långvarig konjunkturedgång inträder, ökar

även det inhemska arbetskrafts-överskottet. Men de flesta väst-europeiska arbetare kommer hell-re att gå arbetslösa än att åter-vända till de smutsiga, enformiga och dåligt betalda jobb som allt-jämt står till buds. Detta hindrar dock inte att de ser med växan-de ovilja på de invandrare som har arbete, även om det är okva-lificerat, medan de själva går ar-betslösa. Det blir i ett sådant socialt klimat frestande för vissa politiker att värva anhängare genom att spela på och blåsa under väljarnas oro och missnöje med krav på t ex hemsändning av in-vandrarerna.

Om de rika länderna i Europa däremot kan övervinna energi-krisen och den ekonomiska till-växten fortsätter, om än i lägre takt än tidigare, kommer förmod-ligen också invandringen av billig arbetskraft att fortsätta. Även denna utveckling bäddar för so-cial oro, ty det måste finnas en övre gräns för det antal utlän-ningar som västeuropeerna är be-redda att tolerera. En annan komplikation, som f ö redan bör-jat göra sig märkbar i Schweiz (där invandrarna utgör 30 procent av antalet yrkesverksamma) är den växande statsfinansiella bör-da som en stor och bofast in-vandrabefolkning utgör. Immi-granterna och deras familjer krä-ver efter hand ett ökat serviceut-bud i form av nya och bättre bo-städer, skolor, sjukhus etc.

Power anser det nödvändigt att stoppa fortsatt invandring och lösa de redan existerande immi-grantproblemen medan de fort-farande går att hantera. Han ef-terlyser snara och genomgripande åtgärder både i de rika stater-na och i de fattiga länder, från vilka invandrarna kommer. För i-ländernas del rekommenderas en ökad satsning på regionalpoli-tiken och ett långt effektivare ut-nyttjande av det överskott av ar-betskraft som finns i de eftersatta delarna av Västeuropa, t ex nord-östra England, det franska cen-tralmassivet och Syditalien.